

der: Benim avımı bozma, askerimi dağıtma, ben bugün yağız al atı ökçelerim, üç günlük yolu bir günde alırım, öğle olmadan yurdumun üstüne varırım, eğer sağdır esendir, akşam olmadan gene ben sana gelirim, yurdum sağ esen değilse başınızın çaresine bakın, ben artık gittim dedi.

Yağız al atını mahmuzladı, Kazan Bey yola gitti. Gele gele yurdunun üzerine geldi. Gördü ki uçanlardan kuzgun kalmış, tazı doluşmuş yurtta kalmış. Kazan Bey burada yurt ile haberleşmiş, görelim hanım ne haberleşmiş:

Kazan der:

*Kavim kabile benim ortak yurdum
Yaban eşiği ile yabani geyiğe komşu yurdum
Seni düşman nereden dalmış güzel yurdum
Ak otağlar dikilince yurdu kalmış
İhtiyarcık anam oturunca yeri kalmış
Oğlum Uruz ok atınca hedef kalmış
Oğuz beyleri at sürünce meydan kalmış
Kara mutfak dikilince ocak kalmış*

Bu halleri gördüğünde Kazanın kara süzme gözleri kan yaş doldu, kan damarları kaydı, kara bağı sarsıldı. Yağız al atını ökçeledi, kâfirin geçtiği yola düştü gitti.

Kazanın önüne bir su geldi. Kazan der:
Su Hak yüzünü görmüştür, ben bu su ile
haberleşeyim dedi. Görelim hanım nice ha-
berleşti:

Kazan der:

Çağıl çağıl kayalardan çıkan su
Ağaç gemileri oynatan su
Hasan ile Hüseyinin hasreti su
Bağ ve bostanın ziyneti su
Âyişe ile Fâtımanın bakışı su
Koç atların gelip içtiği su
Kızıl develerin gelip geçtiği su
Ak koyunların gelip çevresinde yattığı su
Yurdumun haberini biliyor musun söyle bana
Kara başım kurban olsun suyum sana

dedi. Su nasıl haber versin. Sudan geçti, bu
sefer bir kurda rastladı. Kurt yüzü mübarektir,
kurt ile bir haberleşeyim dedi. Görelim ha-
nım ne haberleşti:

Kazan der

Karanlık akşam olunca günü doğan
Kar ile yağmur yağınca er gibi duran
Kara koç atlar gördüğünde kışneştiren
Kızıl deve gördüğünde bağrıştıran
Akça koyun gördüğünde kuyruk çarpıp kamçılayan
Arkasını vurup berk ağılın ardını söken

Karma ögeçin¹ semizini alıp tutan
Kanlı kuyruk yüzüp çap çap yutan
Avazı kalın köpeklere kavga salan
Çakmaklıca çobanları geceleyin koşturan
Yurdumun haberini biliyor musun söyle bana
Kara başım kurban olsun kurdum sana

dedi. Kurt nasıl haber versin. Kurttan da
geçti. Karaca Çobanın kara köpeği Kazanın
karşısına geldi. Kazan kara köpek ile ha-
berleşti, görelim hanım ne haberleşti:

Der

Karanlık akşam olunca vaf vaf üren
Acı ayran dökülünce çap çap içen
Gece gelen hırsızları korkutan
Korkutarak şamatasıyla ürküten
Yurdumun haberini biliyor musun söyle bana
Kara başımın sağlığında iyilikler edeyim köpek sana

dedi. Köpek nasıl haber versin. Köpek Ka-
zanın atının ayağına çap çap düşer, sin sin
sinler. Kazan bir sopa ile köpeği vurdu,
köpek çekildi geldiği yola gitti. Kazan köpeği
takip ederek Karaca Çobanın üzerine geldi.
Çobanı gördüğünde haberleşti, görelim hanım
ne haberleşti:

¹ iki yaşına girmiş koyunun

Kazan der:

*Karanlık akşam olunca kaygılı çoban
Kar ile yağmur yağınca çakmaklı çoban
Ünümü anla sözümü dinle
Ak otağım şurdan geçmiş gördün mü söyle bana
Kara başım kurban olsun çoban sana*

dedi. Çoban der:

*Ölmüş müydün yitmiş miydin a Kazan
Nerde geziyordun neredeydin a Kazan*

Dün değil evvelki gün evin burdan geçti. İhtiyarcık anan kara deve boynunda asılı geçti. Kırk ince belli kızı ile helâllin boyu uzun Burla Hatun ağlayarak şurdan geçti. Kırk yiğit ile oğlun Uruz başı açık yalın ayak kâfirlerin yanınca esir gitti. Tavla tavla koç atlarına kâfir binmiş. Katar katar develerini kâfir yedekte çekmiş. Altın akçe, bol hazineni kâfir almış.

Çoban böyle diyince Kazan âh etti, aklı başından gitti, dünya âlem gözüne karanlık oldu. Der: Ağzın kurusun çoban, dilin çürüsün çoban. Kadir senin alnına belâ yazsın çoban dedi. Kazan Bey böyle söyleyince çoban der:

*Ne kızılıyorsun bana ağam Kazan
Yoksa göğsünde yok mudur iman*

Altı yüz kâfir de benim üzerime geldi, iki kardeşim şehit oldu, üç yüz kâfir öldürdüm gaza ettim, semiz koyun zayıf toklu senin kapından kâfirlere vermedim, üç yerden yalandım, kara başım bunaldı, yalnız kaldım, suçum bu mudur dedi. Çoban der:

*Yağız al atını ver bana
Altmış tutam mızrağını ver bana
Ap alaca kalkanını ver bana
Kara çelik öz kılıcını ver bana
Okluğunda seksen okunu ver bana
Ak kırıklı sert yayını ver bana
Kâfire ben varayım
Yeniden doğanını öldüreyim
Yenim ile alnımın kanını ben sileyim
Ölürsem senin uğruna ben öleyim
Allah Taâla kor ise evini ben kurtarayım*

dedi.

Çoban böyle diyince Kazan kahr geldi, tuttu yürüyü verdi. Çoban da Kazanın ardından yetişti. Kazan döndü baktı, oğul çoban nereye gidiyorsun dedi. Çoban der: Ağam Kazan sen evini almağa gidiyorsan, ben de kardeşimin kanını almağa gidiyorum dedi. Böyle söyleyince Kazan der: Oğul çoban karnim açtır, bir şeyin var mıdır yemeğe dedi. Çoban der: Evet ağam Kazan, gecedan bir

kuzu pişirmişimdir, gel bu ağaç dibinde inelim yiyelim dedi. İndiler, çoban dağarcığı çıkardı, yediler.

Kazan fikreyledi, der: Eğer çoban ile varacak olursam kudretli Oğuz beyleri benim başıma kakınç kakarlar, çoban beraber olmasa Kazan kâfiri yenemezdi derler dedi. Kazana gayret geldi. Çobanı bir ağaca sara sara muhkem bağladı, kalktı yürüyü verdi. Çobana der: Bre çoban karnın acıkmamışken, gözün kararmamışken bu ağacı koparmağa bak, yoksa seni burda kurtlar kuşlar yer dedi. Karaca çoban zorladı, koca ağacı yeri ile yurdu ile kopardı, arkasına aldı, Kazanın ardına düştü. Kazan baktı gördü çoban ağacı arkasına almış geliyor. Kazan der: Bre çoban bu ağaç ne ağaçtır? Çoban der: Ağam Kazan bu ağaç o ağaçtır ki sen kâfiri tepelersin, karnın acıkır, ben sana bu ağaç ile yemek pişiririm dedi. Kazana bu söz hoş geldi. Atından indi, çobanın ellerini çözdü, alından bir öptü Der: Allah benim evimi kurtaracak olursa seni tavlacı başı eyleyeyim dedi. İkisi yola girdi.

Beri yanda Şökli Melik kâfirlerle şen şadıman yeyip içip oturuyordu. Der: Beyler biliyor musunuz Kazana nasıl gadreylemek

gerek, boyu uzun Burla Hatununu getirip kadeh sundurmak gerek dedi.

Boyu uzun Burla Hatun bunu işitti, yüreği ile canına ateşler düştü. Kırk ince belli kızın içine girdi, öğüt verdi. Der: Hanginize yapıştırlarsa Kazanın hatunu hanginizdir diye, kırk yerden ses veresiniz dedi.

Şökli Melikten adam geldi, Kazan Beyin hatunu hanginizdir dedi. Kırk yerden ses geldi, hangisidir bilmediler.

Kâfire haber verdiler, birine yapıştık, kırk yerden ses geldi, bilmedik hangisidir dediler. Kâfir der: Bre varın Kazanın oğlu Uruzu çekin çengele asın, kıyma kıyma ak etinden çekin, kara kavurma pişirip kırk bey kızına iletin, kim ki yedi o değil, kim ki yemedi odur, alın gelin kadeh sunsun dedi. Boyu uzun Burla Hatun oğlunun yamacına geldi, çağırıp oğluna söyler, görelim hahım ne söyler:

Der:

Oğul oğul ay oğul

Biliyor musun neler oldu

Söyleştirler fısıll fısıll

Kâfirin fiilini duydum

Penceresi altın otağımın kabzası oğul

Kaza benzer kızımın gelinimin çiçeği oğul

Oğul oğul ay oğul

*Dokuz ay dar karnımda taşıdığım oğul
On ay diyince dünyaya getirdiğim oğul
Dolması altın beşikte belediğim oğul*

kâfirler ters konuşmuşlar: Kazan oğlu Uruzu hapisten çıkarın, boğazından urgan ile asın, iki küreğinden çengele takın, kıyma kıyma ak etinden çekin, kara kavurma edip kırk bey kızına iletin, kim ki yedi o değil, kim ki yemedi o Kazanın hatunudur, çekin döşeği-mize getirelim, kadeh sunduralım demişler. Senin etinden oğul yiyeyim mi, yoksa pis dinli kâfirin döşeğine gireyim mi, baban Kazanın namusunu lekeleteyim mi, nicedeyim oğul hey dedi. Uruz der: Ağzın kurusun ana, dilin çürüsün ana, ana hakkı Tanrı hakkı olmamış olsaydı kalkarak yerimden doğrulaydım, yakan ile boğazından tutaydım, kaba ökçem altına ataydım, ak yüzünü kara yere tepeydım, ağzın ile burnundan kan fışkırtaydım, can tatlılığını sana göstereydim, bu nasıl sözdür, sakın kadın ana benim üzerime gelmeyesin, benim için ağlamayasın, bırak beni kadın ana çengele vursunlar, bırak etimden çeksinler kara kavurma etsinler kırk bey kızının önüne iletinler, onlar bir yediğinde sen iki ye, seni kâfirler bilmesinler duymasınlar, ta ki pis dinli kâfirin döşeğine

varmayasın, kadehini sunmayasın, babam Kazanın namusunu lekelemeyesin, sakın dedi. Oğlan böyle diyince boncuk boncuk gözünün yaşı revan oldu. Boyu uzun, beli ince Burla Hatun boynu ile kulağını tuttu düştü, güz elması gibi al yanağını çekti yırttı, kargı gibi kara saçını yoldu, oğul oğul diyerek feryat figan etti ağladı. Uruz der:

*Kadın ana karşıma geçip ne böğürüyorsun
Ne bağıyorsun ne ağlıyorsun
Bağrım ile yüreğimi ne dağlıyorsun
Geçmiş benim günümü ne anlıyorsun
Hey ana arap atlar olan yerde
Bir tayı olmaz mı olur
Kızıl develer olan yerde
Bir deve yavrusu olmaz mı olur
Akça koyunlar olan yerde
Bir kuzucağı olmaz mı olur
Sen sağ ol kadın ana babam sağ olsun
Bir benim gibi oğul bulunmaz mı olur*

dedi. Böyle diyince anasının kararı kalmadı, yürüyü verdi, kırk ince belli kızın içine girdi.

Kâfirler Uruzu alıp kesim çengelinin dibine getirdiler. Uruz der:

*Bre kâfir anan
Tanrının birliğine yoktur güman*

¹ hatırlatıyorsun

² şüphe

birakın beni, bu ağaç ile söyleseyim dedi.
Çağırıp ağaca söylemiş, görelim hanım ne söylemiş:

*Ağaç ağaç der isem sana üzülme ağaç
Mekke ile Medinenin kapısı ağaç
Musa Kelimin asası ağaç
Büyük büyük suların köprüsü ağaç
Kara kara denizlerin gemisi ağaç
Erlerin şahı Alinin Dülûlünün eyeri ağaç
Zülfikarın kını ile kabzası ağaç
Şah Hasan ile Hüseyinin beşiği ağaç
Eğer erdir eğer avrattır¹ korkusu ağaç
Başına doğru bakar olsam başsız ağaç
Dibine doğru bakar olsam dipsiz ağaç
Beni sana asarlar çekme ağaç
Çekecek olursan yiğitliğim seni tutsun ağaç
Bizim elde olmalıydın ağaç
Kara hindü kullarıma buyuraydım
Seni para para doğruyalardı ağaç*

Sonra dedi:

*Tavla tavla bağlanırken atıma yazık
Kardeş diye heslerken arkadaşına yazık
Yumruğumda çırpınırken şahin kuşuma yazık
Yetişmesi ile tutarken tazıma yazık
Beyliğe doymadan kendine yazık
Yiğitlikten usanmadan canıma yazık*

dedi, tane tane göz yaşı döküp ağladı, yanık
ciğerciğini dağladı.

¹ erkek olsun kadın olsun

Bu sırada sultanım, Salur Kazan ile Karaca Çoban dört nala yetişti. Çobanın üç yaşında dana derisinden sapanının ayası idi, üç keçi tüyünden sapanının kolları idi, bir keçi tüyünden çatlayıcısı idi. Her atınca on iki batman¹ taş atardı. Attığı taş yere düşmezdi, yere dahi düşse toz gibi savrulurdu, ocak gibi oyulurdu. Üç yıla kadar taşı düştüğü yerin otu bitmezdi. Semiz koyun zayıf toklu bayırda kalsa, kurt gelip yemezdi sapanının korkusundan. Öyle olunca sultanım, Karaca Çoban sapanı çatlattı, dünya âlem kâfirin gözüne karanlık oldu. Kazan der: Karacık Çoban anamı kâfirden dileyeyim, at ayağı altında kalmasın dedi. At ayağı çabuk, ozan dili çevik olur. Kazan kâfire çağırıp söylemiş, görelim hanım ne söylemiş:

Der:

*Bre Şökli Melik
Penceresi altın otağlarımı getirmişsin
Sana gölge olsun
Ağır hazinemi bol akçemi getirmişsin
Sana harçlık olsun
Kırk ince belli kız ile Burla Hatunu getirmişsin
Sana esir olsun*

¹ 8 kilo (96 kilo)

*Kırk yiğit ile oğlum Uruzu getirmişsin
Kulun olsun
Tavla tavla koç atlarımı getirmişsin
Sana binek olsun
Katar katar develerimi getirmişsin
Sana yük taşıyıcı olsun
İhtiyarcık anamı getirmişsin
Bre kâfir anamı ver bana
Savaşmadan vuruşmadan çekileyim
Geri döneyim gideyim belli bil*

dedi. Kâfir der:

*Bre Kazan
Penceresi altın otağını getirmişiz
Bizimdir
Kırk ince belli kız ile
Boyu uzun Burla Hatunu getirmişiz
Bizimdir
Kırk yiğit ile oğlun Uruzu getirmişiz
Bizimdir
Tavla tavla koç atlarını
Katar katar develerini getirmişiz
Bizimdir
İhtiyarcık ananı getirmişiz
Bizimdir*

Sana vermeyiz, Yayhan Keşiş oğluna veririz,
Yahyan Keşiş oğlundan oğlu doğar, biz onu
sana hasım koruz dediler. Çoban hiddet-
lendi, dudakları kabardı. Çoban der:

*Bre dini yok akılsız kâfir
Akli yok derneksiz kâfir
Karşı yatan karlı kara dağlar ihtiyarlamıştır otu bitmez
Kanlı kanlı ırmakları ihtiyarlamıştır suyu gelmez
Yiğit yiğit atlar ihtiyarlamıştır tay vermez
Kızıl kızıl develer ihtiyarlamıştır yavru vermez
Bre kâfir Kazanın anası ihtiyarlamıştır oğul vermez*

dölünü almaktan sefan var ise Şökli Melik,
kara gözlü kızın var ise, getir Kazana ver,
bre kâfir senin kızından oğlu doğsun, siz
onu Kazan Beğe hasım koyasınız dedi.

Bu sırada kudretli Oğuz beyleri yetişti.
Hanım görelim kimler yetişti: Kara Dere
ağzında Kadir veren, kara boğa derisinden
beşiğinin örtüsü olan, hiddeti tutunca kara
taşı kül eyleyen, bıyığını ensesinde yedi yerde
dügümleyen, yiğitler ejderhası, Kazan Beyin
kardeşi Kara Göne dört nala yetişti. Çal
kılıcını kardeş Kazan, yetiştin dedi.

Bunun ardınca görelim kimler yetişti: De-
mir Kapı Derbendindeki demir kapıyı tepip
alan, altmış tutam alaca mızrağının ucunda er
böğürten, Kıyan Selçük oğlu Deli Dündar
dört nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan,
yetiştin dedi.

Bunun ardınca hanım görelim kimler ye-
tişti: Hemid ile Merdin kalesini tepip yıkan.

demir yaylı Kapçak Melike kan kusturan, gelerek Kazanın kızını erlik ile alan, Oğuzun ak sakallı ihtiyarlarının görünce o yiğidi takdir ettiği, al ipekli şalvarlı, atı deniz ördeği püsküllü, Kara Göne oğlu Kara Budak dört nala yetişti. Çal kılıcını, ağam Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca görelim hanım kimler yetişti: Destursuzca¹ Bayındır Hanın düşmanını bastıran, altmış bin kâfire kan kusturan, ak boz atının yelesi üstünde kar durduran, Gaflet Koca oğlu Şer Şemseddin dört nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca görelim hanım kimler yetişti: Parasarın Bayburd Hisarından fırlayıp uçan, ap alaca gerdeğine karşı gelen, yedi kızın ümidi, kudretli Oğuzun imrenileni, Kazan Beyin inançlısı², boz aygırlı Beyrek dört nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca hanım görelim kimler yetişti: Dönüp baksa çalımlı, kartal hünerli, süslü eklem kuşaklı, kulağı altın küpeli, kudretli Oğuz beylerini bir bir atından yıkıcı, Kazılık Koca oğlu Bey Yigenek dört

¹ izin almadan

² (aslı) inak: maiyetteki en inanılan kimse, bir maiyet ünvanı

nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca görelim hanım kimler yetişti: Altmış ögeç derisinden kürk eylese topuklarını örtmeyen, altı ögeç derisinden külâh etse kulaklarını örtmeyen, kolu budu irice, uzun baldırları ince, Kazan Beyin dayısı, at ağızlı Aruz Koca dört nala yetişti. Çal kılıcını beyim Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca görelim kimler yetişti: Giderek Peygamberin yüzünü gören, gelerek Oğuzda sahabesi olan, hiddeti tutunca bıyıklarından kan çıkan, bıyığı kanlı Bügdüz Emen dört nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan, yetiştim dedi.

Bunun ardınca görelim kimler yetişti: Kâfirleri it ardına bırakıp horlayan, yurttan çıkıp Aygır Gözler suyundan at yüzdüren, elli yedi kalenin kilidini alan, Ak Melik Çeşme kızına nikâh eden, Sofı Sandal Melike kan kusturan, kırk cübbe bürünüp otuz yedi kale beyinin dilber kızlarını çalıp bir bir boynunu kucaklayan, yüzünden dudağından öpen, Eylik Koca oğlu Alp Eren, dört nala yetişti. Çal kılıcını ağam Kazan, yetiştim dedi.

Sayılmakla Oğuz beyleri tükense olmaz, hep yetiştiler. Arı sudan abdest aldılar, ak

alınlarını yere kodular, iki rekât namaz kıldılar. Adı güzel Muhammede salâvat getirdiler, derhal kâfire at saldırlar, kılıç çaldılar. Gümbür gümbür davullar dövüldü, burması altın tunç borular çalındı. O gün ciğerinde olan er yiğitler belirdi. O gün nâmertler sapa yer gözetti. O gün bir kıyamet savaş oldu, meydan dolu baş oldu. Başlar kesildi top gibi. Yiğit yiğit atlar koştu, nalı düştü. Alaca alaca mızraklar saplandı. Kara çelik öz kılıçlar çalındı, ağzı düştü. Üç kanatlı kayın oklar atıldı, temreni düştü. Kıyametin bir günü o gün oldu. Bey hizmetkârından, hizmetkâr beyinden ayrıldı.

Dış Oğuz beyleri ile Deli Dunder sağdan tepti. İç Oğuz beyleri ile Kazan merkeze tepti, Şökli Melike havale oldu, Şökli Meliki böğürderek attan yere düşürdü, derhal kara başını tutup kesti, parçalayarak alca kanını yer yüzüne döktü. Sağ tarafta Kara Tüken Melike Kıyan Selçük oğlu Deli Tunder karşı geldi, sağ yanını kılıçladı, yere düşürdü. Sol tarafta Buğacık Melike Kara Göne oğlu Deli Budak karşı geldi, altı dilimli gürz ile tepesine şiddetle tutup vurdu, dünya âlem gözüne karanlık oldu, at boynunu kucakladı, yere düştü. Kazan Beyin kardeşi kâfirin

tuğu ile sancağını kılıçladı yere düşürdü. Derelerde tepelerde kâfire kırgın girdi, leşine kuzgun üşüştü. On iki bin kâfir kılıçtan geçti. Beş yüz Oğuz yiğitleri şehit oldu. Kaçanını Kazan Bey kovalamadı, aman diyenini öldürmedi. Kudretli Oğuz beyleri ganimet aldı.

Kazan Bey ordusunu, çoluğunu çocuğunu, hazinesini aldı geri döndü. Altın tahtında yine evini dikti. Karacık Çobanı tavlacı başı eyledi. Yedi gün yedi gece yeme içme oldu. Kırk tane kul, kırk cariye oğlu Uruzun başına âzât eyledi. Kahraman koç yiğitlere çok ülke verdi, şalvar, cübbe, çuha verdi. Dedem Korkut gelerek destan söyledi deyiş dedi, bu Oğuz-nameyi düzdü koştu, böyle dedi.

Hani dediğim bey erenler

Dünya benim diyenler

Ecel aldı yer gizledi

Fâni dünya kime kaldı

Gelimli gidimli dünya

Âhir son ucu ölümlü dünya

Dua edeyim hanım: Karlı kara dağların yıkılmasın. Gölgeyi büyük ağacın kesilmesin. Taşkın akan güzel suyun kurumamasın. Kadîr Tanrı seni nâmerde muhtaç etmesin. Koşar iken ak boz atın sendelemesin. Vuruşunca

kara çelik öz kılıcın çentilmesin. Dürtüşürken alaca mızrağın ufanmasın. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Âhir sonu arı imandan ayırmasın. Âmin diyenler Tanrının yüzünü görsün. Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun. Allahın verdiği ümidin kesilmesin. Derlesin toplansın günahınızı adı güzel Muhammet Mustafa yüzü suyuna bağışlasın hanım hey!...

KAM PÜRENİN OĞLU BAMSİ BEYREK DESTANINI BEYAN EDER HANIM HEY

KAM Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üstüne ak otağını diktirmişti. Alaca gölgeliği gök yüzüne yük selmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri Bayındır Hanın sohbetine toplanmıştı. Pay Püre Bey de Bayındır Hanın sohbetine gelmişti.

Bayındır Hanın karşısında Kara Göne oğlu Kara Budak yaya dayanıp durmuştu. Sağ yanında Kazan oğlu Uruz durmuştu. Sol yanında Kazılık Koca oğlu Bey Yigenek durmuştu. Pay Püre Bey bunları gördüğünde âh eyledi, başından aklı gitti, mendilini eline aldı, böğüre böğüre ağladı.

Böyle edince, kudretli Oğuzun arkası, Bayındır Hanın güveyisi Salur Kazan kaba dizinin üzerine çöktü, gözünü dikerek Pay Püre Beyin yüzüne baktı, der: Pay Püre Bey ne ağlayıp bağırıyorsun? Pay Püre Bey der: Han Kazan nasıl ağlamayayım, nasıl bağır-

mayayım, oğulda nasibim yok, kardeşte kaderim yok, Allah Taâla bana beddua etmiştir, beyler tacım tahtım için ağlarım, bir gün olacak düşeceğim öleceğim, yerimde yurdumda kimse kalmayacak dedi. Kazan der: Maksudun bu mudur? Pay Püre Bey der: Evet budur, benim de oğlum olsa, Han Bayındırın karşısına geçse dursa, hizmet eylese, ben de baksam sevinsem, kıvansam, güvensen dedi.

Böyle diyince kudretli Oğuz Beyleri yüzlerini göğe tuttular, el kaldırıp dua eylediler, Allah Taâla sana bir oğul versin dediler. O zamanda beylerin hayır duası hayır dua, bedduası beddua idi, duaları kabul olunurdu.

Pay Piçen Bey de yerinden kalktı, der: Beyler benim de hakkıma bir dua eyleyin. Allah Taâla bana da bir kız versin dedi. Kudretli Oğuz beyleri el kaldırdılar dua eylediler, Allah Taâla sana da bir kız versin dediler. Pay Piçen Bey der: Beyler, Allah Taâla bana bir kız verecek olursa, siz şahit olun, benim kızım Pay Püre Beyin oğluna beşik kertme yavuklu olsun dedi.

Bunun üzerine bir kaç zaman geçti, Allah Taâla Pay Püre Beye bir oğul, Pay Piçen Beye bir kız verdi. Kudretli Oğuz Beyleri

bunu işittiler, şâd olup sevindiler. Pay Püre Bey bezirgânlarını yanına çağırdı, buyruk etti: Bre bezirgânlar, Allah Taâla bana bir oğul verdi, varın Rum eline benim oğlum için güzel armağanlar getirin, benim oğlum büyüyünceye kadar dedi.

Bezirgânlar da gece gündüz yola girdiler, İstanbula geldiler. Fevkalâde, nâdide, güzel armağanlar aldılar. Pay Pürenin oğlu için bir deniz tayı boz aygır aldılar, bir ak kirişli sert yay aldılar, bir de altı kanatlı gürz aldılar. Yol hazırlığını yaptılar.

Pay Pürenin oğlu beş yaşına girdi, beş yaşından on yaşına girdi, on yaşından on beş yaşına girdi. Dönüp baksa çalımlı, kartal hünerli bir güzel iyi yiğit oldu.

O zamanda bir oğlan baş kesme kan dökmese ad koymazlardı. Pay Püre Beyin oğlu atlandı, ava çıktı. Av avlarken babasının tavlasının üzerine geldi. Tavlacı başı karşıladı, indirdi misafir etti. Yiyip içip oturuyorlardı. Beri yandan da bezirgânlar gelerek Kara Derbent ağzına konmuşlardı. Mura-da maksuda erişmesin, Evnük Kalesinin kâfirleri bunları casusladı.

Bezirgânlar yatarken ansızın beş yüz kâfir saldırdılar, vurdular, yağmaladılar. Bezir-

gânın büyüğü tutuldu, küçüğü kaçarak Oğuz geldi.

Baktı gördü Oğuzun hududunda bir alaca gölgelik dikilmiş, bir bey oğlu güzel yiğit kırk yiğit ile, sağında ve solunda, oturuyorlar. Oğuzun bir güzel yiğidi ancak, yürüyeyim medet diyeyim dedi.

Bezîrgân der: Yiğit yiğit bey yiğit, sen benim ünümü anla sözümü dinle, on altı yıldır ki Oğuz içinden gitmiştik, fevkalâde kâfir malını Oğuz beylerine getiriyorduk. Pasının Kara Derbend ağzına göğüs vermiş idik¹, Evnük Kalesinin beş yüz kâfiri üzerimize saldırdı, kardeşim esir oldu, malımızı rızkımızı yağmaladılar geri döndüler, kara başımı kaldırdım sana geldim, kara başının sadakası yiğit medet bana dedi.

Bu defa oğlan şarap içerken içmez oldu, altın kadehi elinden yere çaldı, der: Ne diyorsam yetiştirin, giyimim ile benim koç atımı getirin hey, beni seven yiğitler binsinler dedi. Bezîrgân da önlerine düştü, kılavuz oldu.

Kâfir de inerek bir yerde akçe bölüşmekteydi. Bu sırada yiğitler meydanının arslanı, pehlivanların kaplanı boz oğlan yetiştirdi. Bir iki demedi, kâfirlere kılıç vurdu, baş

¹ turmanıyorduk, çıkıyorduk

kaldıran kâfirleri öldürdü, gaza eyledi, bezîrgânların malını kurtardı.

Bezîrgânlar der: Bey yiğit bize sen erlik işledin, gel şimdi beğendiğin maldan al dediler. Yiğidin gözü bir deniz tayı boz aygırı tuttu, bir de altı kanatlı gürzü, bir de ak kirişli yayı tuttu. Bu üçünü beğendi. Der: Bre bezîrgânlar bu aygırı ve sonra bu yayı ve bu gürzü bana verin dedi. Böyle diyince bezîrgânlar bozuldu. Yiğit der: Bre bezîrgânlar çok mu istedim dedi. Bezîrgânlar dediler: Niye çok olsun, amma bizim bir beyimizin oğlu vardır, bu üç şeyi ona armağan götürmemiz gerek idi dediler. Oğlan der: Bre beyinizin oğlu kimdir? Dediler. Pay Pürenin oğlu vardır, adına Bamsı derler dediler. Pay Pürenin oğlu olduğunu bilemediler. Yiğit parmağını ısırды. Der: Burda minnetle almaktansa, orda babamın yanında minnetsiz almak daha iyidir dedi. Atını kamçıladi yola girdi. Bezîrgânlar ardından baka kaldılar, vallah güzel yiğit, faziletli yiğit dediler.

Boz oğlan babasının evine geldi. Babasına haber verildi bezîrgânlar geldi diye. Babası sevindi, çadır otağ, alaca gölgelik diktirdi, ipek halıcıklar serdi, geçti oturdu. Oğlunu

sağ yanına aldı. Oğlan bezirgânlar hususundan bir söz söylemedi, kâfirleri öldürdüğünden bahsetmedi.

Birdenbire bezirgânlar geldiler. Baş indirip selâm verdiler. Gördüler ki o yiğit ki baş kesmiştir, kan dökmüştür, Pay Püre Beyin sağında oturuyor. Bezirgânlar yürüdüler yığidin elini öptüler. Bunlar böyle edince Pay Püre Beyin hiddeti tuttu, bezirgânlara der: Bre kavat oğlu kavatlar, baba dururken oğul elini mi öperler? Dediler: Hanım, bu yiğit senin oğlun mudur? Evet benim oğlumdur dedi. Dediler: Şimdi incinme hanım önce onun elini öptüğümüze, eğer senin oğlun olmasaydı bizim malımız Gürcistanda gitmişti, hepimiz esir olmuştuk dediler. Pay Püre Bey der: Bre, benim oğlum baş mı kesti, kan mı döktü? Evet baş kesti, kan döktü, adam devirdi dediler. Bre, bu oğlana ad koyacak kadar var mıdır dedi. Evet sultanım, fazladır dediler.

Pay Püre Bey kudretli Oğuz beylerini çağırdı misafir etti. Dedem Korkut geldi. oğlana ad koydu. Der:

*Ünümü anla sözümü dinle Pay Püre Bey
Allah Taâla sana bir oğul vermiş tutu versin
Ak sancak kaldırınca müslümanlar arkası olsun*

*Karşı yatan kara karlı dağlardan aşar olsa
Allah Taâla senin oğluna aşıtı versin
Kanlı kanlı sulardan geçer olsa geçit versin
Kalabalık kâfire girince
Allah Taâla senin oğluna fırsat versin
Sen oğlunu Banısam diye okşarsın
Bunun adı boz aygırlı Bamsı Beyrek olsun
Adını ben verdim: yaşını Allah versin*

dedi. Kudretli Oğuz beyleri el kaldırdılar dua kıldılar, bu ad bu yigide kutlu olsun dediler. Beyler hep ava bindi. Boz aygırını çektiirdi Beyrek bindi. Ala dağa alaca asker ava çıktı.

Birdenbire Oğuzun üzerine bir sürü geyik geldi. Bamsı Beyrek birini kovalayıp gitti. Kovalaya kovalaya bir yere geldi, ne gördü? Sultanım gördü: Yeşil çayırın üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş. Yârap bu otağ kimin ola dedi. Haberi yok ki alacağı elâ gözlü kızın otağı olsa gerek. Bu otağın üzerine varmağa hayâ etti. Dedi: Ne olursa olsun, hele ben avımı alayım dedi. Otağın önünde erişti verdi, geyiği arka ayağından vurdu. Baktı gördü - bu otağ Banı Çiçek otağı imiş ki Beyreğin beşik kertme nişanlısı, adaklısı idi - Banı Çiçek otağdan bakıyordu. Bre dadılar, bu kavat oğlu kavat bize erlik mi gösteriyor dedi, varın bundan pay isteyin. görün ne der dedi.

geçit

Kısırca Yenge derler bir hatun var idi, ileri vardı pay istedi: Hey bey yiğit, bize de bu geyikten pay ver dedi. Beyrek der: Bre dadı, ben avcı değilim, bey oğlu beyim, hepsi size dedi, amma sormak ayıp olmasın bu otağ kimindir dedi. Kısırca Yenge der: Bey yiğidim, bu otağ Pay Piçen Bey kızı Banı Çiçeğindir dedi. Bunun üzerine hanım, Beyreğin kanı kaynadı, edeple usul usul geri döndü.

Kızlar geyiği kaldırdılar, güzeller şahı Banı Çiçeğini önüne getirdiler. Baktı gördü ki bir sultan semiz yabani geyiktir. Banı Çiçek der: Bre kızlar, bu yiğit ne yiğittir? Kızlar der: Vallah sultanım, bu yiğit yüzü örtülü güzel yiğittir, bey oğlu bey imiş dediler. Banu Çiçek der: Hey hey dadılar, babam bana ben seni yüzü örtülü Beyreğe vermişim derdi, olmaya ki bu ola,¹ bre çağırın haberleşeyim dedi.

Çağırdılar Beyrek geldi. Banı Çiçek yaşamaklandı, haber sordu, der: Yiğit, gelişin nerden? Beyrek der: İç Oğuzdan. İç Oğuzda kimin nesisin dedi. Pay Püre Bey oğlu Bamsı Beyrek dedikleri benim dedi. Kız der: Peki ya ne yapmaya geldin yiğit dedi. Beyrek der: Pay Piçen Beyin bir kızı varmış, onu görmeğe

¹ sakın bu olmasın

geldim dedi. Kız der: O öyle insan değildir ki sana görünsün dedi, amma ben Banı Çiçeğin dadısıyım, gel şimdi seninle ava çıkalım, eğer senin atın benim atımı geçerse onun atını da geçersin, hem seninle ok atalım, beni geçersen onu da geçersin ve hem seninle güreşelim, beni yenersen onu da yenersin dedi. Beyrek der: Pekâlâ, şimdi atlanın.

İkisi atlandılar, meydana çıktılar. At teptiler, Beyreğin atı kızın atını geçti. Ok attılar, Beyrek kızın okunu geride bıraktı. Kız der: Bre yiğit benim atımı kimsenin geçtiği yok, okumu kimsenin geride bıraktığı yok, şimdi gel seninle güreş turalım dedi.

Hemen Beyrek attan indi. Kavuştular, iki pehlivan olup birbirine sarmaştılar. Beyrek kaldırır kızı yere vurmak ister, kız kaldırır Beyreği yere vurmak ister. Beyrek bunaldı, der: Bu kıza yenilecek olursam, kudretli Oğuz içinde başıma kakınç, yüzüme dokunç¹ ederler dedi. Gayrete geldi, kavradı kızı sarmaya aldı, memesinden tuttu. Kız kocundu. Bu sefer Beyrek kızın ince beline girdi, sarma taktı, arkası üzerine yere yıktı. Kız der: Yiğit Pay Piçenin kızı Banu Çiçek benim dedi. Beyrek üç öptü bir dişledi, düğün kutlu ol-

¹ vurma, yüze vurma

sun han kızı diye parmağından altın yüzüğü çıkardı kızın parmağına geçirdi. Aramızda bu nişan olsun han kızı dedi. Kız der: Mademki böyle oldu, hemen şimdi ileri atılmak gerek bey oğlu dedi. Beyrek de ne olacak hanım, baş üzerine dedi.

Beyrek kızdan ayrılıp evlerine geldi. Ak sakallı babası karşı geldi, der: Oğul fevkalâde olarak bugün Oğuzda ne gördün? Der: Ne göreyim, oğlu olan evlendirmiş, kızı olan kocaya vermiş. Babası der: Oğul yoksa seni evlendirmek mi gerek. Evet ya, ak sakallı aziz baba, evlendirmek gerek dedi. Babası der: Oğuzda kimin kızını alı vereyim dedi. Beyrek der: Baba bana bir kız alı ver ki ben yerimden kalkmadan o kalkmalı, ben kara koç atıma binmeden o binmeli, ben hasmıma varmadan o bana baş getirmeli, böyle kız alı ver baba bana dedi. Babası Pay Püre Han der: Oğul sen kız istemiyorsun, kendine bir hempa istiyormuşsun, oğul galiba senin istediğin kız Pay Piçen Bey kızı Banu Çiçektir dedi. Beyrek der: Evet ya, evet ak sakallı aziz baba benim de istediğim odur dedi. Babası der: Ay oğul Banu Çiçeğin bir deli kardeşi vardır, adına Deli Karçar derler, kız isteyeni öldürür. Beyrek der: Peki ya

nidelim? Pay Püre Bey der: Oğul kudretli Oğuz beylerini evimize çağıralım, nasıl uygun görürlerse ona göre iş edelim dedi.

Kudretli Oğuz beylerini hep çağırıldılar, evlerine getirdiler. Ağır misafirlik eylediler. Kudretli Oğuz beyleri dediler: Bu kızı istemeğe kim vara bilir? Uygun gördüler ki Dede Korkut varsın dediler. Dede Korkut der: Dostlar, mademki beni gönderiyorsunuz, biliyorsunuz ki Deli Karçar kız kardeşini isteyen öldürür, bari Bayındır Hanın tavlāsından iki güzel koşucu at getirin, bir keçi başlı geçer aygırı, bir toklu başlı doru aygırı, ansızın kaçma kovalama olursa birisine bineyim, birisini yedekte çekeyim dedi. Dede Korkudun sözü haklı görüldü. Vardılar Bayındır Hanın tavlāsından o iki atı getirdiler. Dede Korkut birine bindi, birini yedekte çekti, dostlar sizi Hakka ismarladım dedi gitti.

Meğer sultanım, Deli Karçar da ak çadırını, ak otağını kara yerin üzerine kurdurmuştu, arkadaşları ile nişan talimi yapıp oturuyordu. Dedem Korkut öteden beriye geldi. Baş indirdi, bağır bastı, ağız dilden güzel selâm verdi. Deli Karçar ağzını köpük-lendirdi. Dede Korkudun yüzüne baktı, der:

Aleykesselâm ey ameli azmış fiili dönmüş .
kadir Allah ak alnına belâ yazmış!. Ayak-
lıların buraya geldiği yok, ağızlının bu su-
yumdan içtiği yok, sana noldu, amelin mi
azdı fiilin mi döndü, ecelin mi geldi, bu-
ralarda neylersin dedi. Dede Korkut der:

*Karşı yatan kara dağını aşmağa gelmişim
Akıntılı güzel suyunu geçmeğe gelmişim
Geniş eteğine dar koltuğuna sığınmağa gelmişim*

Tanrının buyruğu ile Peygamberin kavli ile
aydan arı, güneşten güzel kız kardeşin Banı
Çiçeği Bamsı Beyreğe istemeğe gelmişim dedi.
Dede Korkut böyle söyleyince Deli Karçar
der: Bre ne diyorsam yetiştirin, kara aygırı
silâh ve teçhizatla getirin dedi.

Kara aygırı silâh ve teçhizatla getirdiler.
Deli Karçarı bindirdiler. Dede Korkut kösteği
üzdü , durmadan kaçtı. Deli Karçar ardına
düştü.

Toklu başlı doru aygır yoruldu, Dede
Korkut keçi başlı geçer aygıra sıçradı bindi.
Dedeyi kovalaya kovalaya Deli Karçar on
tepe yer aşırđı. Dede Korkudun ardından

¹ belâsını arayan, talihi ters dönen, talihi kararmış, bahtı
kararmış.

² ipi kopardı, bağı kopardı, tabanı yağladı

Deli Karçar erişti. Dede şaşkına döndü, Tanrıya sığındı, ismiâzam duasını okudu. Deli Karçar kılıcını eline aldı, yukarısından öfke ile hamle kıldı. Deli Bey diledi ki Dedeyi tepeden aşağı çalsın. Dede Korkut dedi: Çalarsan elin kurusun dedi. Hak Taâlanın emri ile Deli Karçarın eli yukarıda asılı kaldı. Zira Dede Korkut keramet sahibi idi, dileği kabul olundu.

Deli Karçar der:

*Medet aman el'aman
Tanrının birliğine yoktur güman*

sen benim elimi iyileştiri ver, Tanrının buyruğu ile, Peygamberin kavli ile kız kardeşimi Beyreğe vereyim dedi. Üç kerre ağzından ikrar eyledi, günahına tövbe eyledi. Dede Korkut dua eyledi, Delinin eli Hak emri ile sapa sağlam oldu. Döndü der: Dede, kız kardeşimin yoluna ben ne istersem verir misin? Dede der: Verelim dedi, görelim ne istersin. Deli Karçar der: Bin erkek deve getirin dişi deve görmemiş olsun, bin de aygır getirin ki hiç kısırakla çiftleşmemiş olsun, bin de koyun görmemiş koç getirin, bin de kuyruksuz kulaksız köpek getirin, bin de pire getirin

¹ şüphe

bana dedi. Eğer bu dediğim şeyleri getirirseniz pekâlâ verdim, amma getirmeyecek olursan bu sefer öldürmedim, o vakit öldürürüm dedi.

Dede döndü Pay Püre Beyin evlerine geldi. Pay Püre Bey der: Dede, oğlan mısın kız mısın? Dede oğlanım dedi. Peki ya nasıl kurtuldun Deli Karçarın elinden dedi. Dede der: Allahın inayeti, erenlerin himmeti oldu. kızı aldım dedi. Beyreğe ve anasına ve kız kardeşlerine müjdeci geldi, sevindiler, şâd oldular. Pay Püre Bey der: Deli ne kadar mal istedi? Dede der: Murada maksuda ermesin, Deli Karçar öyle mal istedi ki hiç bitmez dedi. Pay Püre Bey der: Hele ne istedi? Dede der: Bin aygır istemiştir ki kısırakla çiftleşmemiş olsun, bin de erkek deve istedi ki dişi deve görmemiş olsun, bin de koç istemiştir koyun görmemiş olsun, bin de kuyruksuz kulaksız köpek istedi, bin de ufacık karcık pireler istedi. Bu şeyleri getirecek olursanız kız kardeşimi veririm, getirmeyecek olursan gözüme görünmeyessin, yoksa seni öldürürüm dedi. Pay Püre Bey der: Dede ben üçünü bulursam ikisini sen bulur musun dedi. Dede Korkut evet hanım, bulayım dedi. Pay Püre

¹ haber müsbet mi, menfi mi

Bey dedi: Şimdi Dede, köpek ile pireyi sen bul dedi.

Sonra, kendisi tavla tavla atlarına vardı bin aygır seçti, develerine vardı bin erkek deve seçti, koyunlarına vardı bin koç seçti. Dede Korkut da bin kuyruksuz kulaksız köpek ile bin de pire buldu. Alıp bunları Deli Karçara gitti.

Deli Karçar işitti karşı geldi, göreyim dediğimi getirdiler mi dedi. Aygırları görünce beğendi, develeri gördüğünde beğendi, koçları beğendi, köpekleri görünce kah kah güldü. Der: Dede ya hani benim pirelerim? Dede Korkut, hay oğul Karçar insan için tıpkı sığır sineği gibi tehlikelidir, o bir müthiş canavardır, hep bir yerde toplamışımıdır, gel gidelim, semizini al zayıfını bırak dedi.

Aldı Deli Karçarı bir pireli yere getirdi. Deli Karçarı cırıl çıplak eyledi, ağıla soktu. Pireler Deli Karçara üşüştüler. Gördü başa çıkamıyor, der: Medet Dede, kerem eyle Allah aşkına kapıyı aç çıkayım dedi. Dede Korkut: Oğul Karçar ne gürültü patırtı ediyorsun, getirdim, bu ısmarladığın şeydir, noldun böyle bunaldın, semizini al zayıfını bırak dedi. Deli Karçar der: Hay Dede Sultan, Tanrı bunun semizini de alsın zayıfını da

alsın, derhal beni kapıdan dışarı çıkar, medet dedi.

Dede kapıyı açtı, Deli Karçar çıktı. Dede gördü ki Delinin canına geçmiş, başının derdine düşmüş, gövdesi pireden görünmez, yüzü gözü belirmez. Dedenin ayağına kapandı. Allah aşkına beni kurtar dedi. Dede Korkut, var oğul kendini suya at dedi. Deli Karçar koşarak vardı suya atladı. Piredir suya aktı gitti. Geldi elbisesini giydi, evine gitti. Ağır düğün hazırlığını yaptı.

Oğuz zamanında bir yiğit ki evlense ok atardı, oku nereye düşse orada gelin odası dikerdi. Beyrek Han da okunu attı, dibine gelin odasını dikti.

Adaklısından gelin hediyesi olarak bir kırmızı kaftan geldi. Beyrek giydi. Arkadaşlarına bu iş hoş gelmedi, müteessir oldular. Beyrek der: Niye müteessir oldunuz dedi. Dediler: Nasıl müteessir olmayalım, sen kızıl kaftan giyiyorsun, biz ak kaftan giyiyoruz dediler. Beyrek der: Bu kadar şeyden ötürü niye müteessir oluyorsunuz, bugün ben giydim, yarın nâibim¹ giysin, kırk güne kadar sıra ile giyiniz, ondan sonra bir dervişe verelim dedi.

¹ nâip, vekil

Kırk yiğit ile yiyip içip oturuyorlardı. Murada maksuda ermesin, kâfirin casusu bunları casusladı, varıp Bayburd Hisarın¹ beyine haber verdi. Der: Ne oturuyorsun sultanım, Pay Piçen Bey o sana vereceği kızı Beyreğe verdi, bu gece gelin odasına giriyor dedi. Murada maksuda ermesin, o mel'un, yedi yüz kâfir ile dört nala hücum etti.

Beyrek apalaca gelin odası içinde yiyip içip habersiz oturuyordu. Gece uykusunda kâfir otağa saldırdı. Nâibi kılıcını sıyırdı eline aldı, benim başım Beyreğin başına kurban olsun dedi. Nâip paralandı, şehit oldu. Derin olsa batırır kalabalık korkutur, at işler er övünür, yayan erin ümidi olmaz. Otuz dokuz yiğit ile Beyrek esir gitti.

Tan ağardı, güneş doğdu. Beyreğin babası anası baktı gördü ki gerdek görünmez olmuş. Âh ettiler, akılları başlarından gitti. Gördüler ki uçanlardan kuzgun kalmış, tazı dolaşmış yurttan kalmış, gelin odası paralanmış, nâip şehit olmuş. Beyreğin babası kaba sarı-ğı kaldırıp yere çaldı, çekti yakasını yırttı, oğul oğul diyerek böğürdü feryat figan etti. Ak bürçekli anası boncuk boncuk ağladı, gözünün yaşını döktü, acı tırnak ak yüzüne aldı

¹ kalesinin

çaldı, al yanağını yırttı, kargı gibi kara saçını yoldu, ağlayarak sızlayarak evine geldi. Pay Püre Beyin penceresi altın otağına feryat figan girdi. Kızı gelini kah kah gülmez oldu, kızıl kına ak eline yakmaz oldu. Yedi kız kardeşi ak çıkardılar kara elbiseler giydiler, vay beyim kardeş, muradına maksuduna ermeyen yalnız kardeş diyip ağlaştılar böğrüştiler. Beyreğin yavuklusuna haber oldu, Banı Çiçek karalar giydi ak kaftanını çıkardı, güz elması gibi al yanağını çekti yırttı,

*Vây al duvağımın sahibi
Vây alnımın başımın umudu
Vây şah yiğidim vây şahbaz¹ yiğidim
Doyuncaya kadar yüzüne bakmadığım hanım yiğit
Nereye gittin beni yalnız koyup canım yiğit
Göz açıp da gördüğüm
Gönül ile sevdiğim
Bir yastıkta baş koyduğum
Yolunda öldüğüm kurban olduğum
Vây Kazan Beyin inançlısı
Vây kudretli Oğuzun imrenileni
Han Beyrek*

diyip zârı zârı ağladı.

Bunu işitip Kıyan Selçük oğlu Deli Dunder ak çıkardı kara giydi. Beyreğin yar ve yoldaşla-

¹ şehbaz, yiğit, genç, güzel

rı akı çıkarıp karalar giydiler. Kudretli Oğuz beyleri Beyrek için büyük yas tuttular, ümit kestiler.

Bunun üzerine on altı yıl geçti, Beyreğin ölüsünü dirisini bilmediler.

Bir gün kızın kardeşi Deli Karçar Bayındır Hanın divanına geldi, dizini çöktü, der: Devletli hanın ömrü uzun olsun, Beyrek sağ olsa on altı yıldan beri gelirdi, bir yiğit olsa dirisi haberini getirse, sırmalı elbise, cübbe, altın akçe verirdim, ölüsü haberini getirene kız kardeşimi verirdim dedi. Böyle diyince, murada maksuda ermesin, Yalancı oğlu Yartacuk der: Sultanım ben varayım, ölüsü dirisi haberini getireyim dedi.

Meğer Beyrek buna bir gömlek bağışlamıştı, giymezdi, saklardı. Vardı, gömleği kana mana batırdı, Bayındır Hanın önüne getirip bıraktı. Bayındır Han der: Bre bu ne gömlektir? Beyreği Kara Derbente öldürmüşler, işte delili sultanım dedi. Gömleği görünce beyler hümgür hümgür ağlaştılar, feryat figana girdiler. Bayındır Han der: Bre niye ağlıyorsunuz, biz bunu tanımayız, adaklısın a götürün görsün, o iyi bilir, zira o dikmiştir, yine o tanır dedi.

Vardılar, gömleği Banı Çiçeğe ilettiler. Gördü tanıdı, odur dedi, çekti yakasını yırttı, acı tırnak ak yüzüne aldı çaldı, güz elması gibi al yanağını yırttı,

Vây göz açıp gördüğüm

Gönül verip sevdiğim

Vây al duvağımın sahibi

Vây alnımın başımın umudu

Han Beyrek

diye ağladı. Babasına anasına haber oldu, apalaca yurduna feryat figan girdi, ak çıkardılar kara giydiler. Kudretli Oğuz Beyleri Beyrekten ümit kestiler.

Yalancı oğlu Yaltacuk küçük düğününü yaptı, büyük düğününe mühlet koydu.

Beyreğin babası Pay Püre Bey de bezirgânlarını çağırdı yanına getirdi, der: Bre bezirgânlar varın, iklim iklim arayın. Beyreğin ölüsü dirisi haberini getirirsiniz belki der.

Bezirgânlar hazırlık gördüler. Gece gündüz demeyip yürüdüler. Birdenbire Parasarın Bayburt Hisarına geldiler. Meğer o gün kâfirlerin mukaddes günleri idi. Her biri yemekte içmekte idi. Beyreği de getirip kopuz çaldırıyorlardı. Beyrek yüce çardaktan baktı bezirgânları gördü. Bunları gördüğünde haberleşti, görelim hanım ne haberleşti:

Der:

Düz engin havadar yerden gelen kervancı
 Bey babamın kadın anamın hediyesi kervancı
 Ayağı uzun koç ata binen kervancı
 Ünümü anla sözümü dinle kervancı
 Ulaş oğlu Salur Kazanı sorar olsam sağ mı kervancı
 Kudretli Oğuz içinde
 Kıyan Selçük oğlu Deli Dundarı sorar olsam sağ mı
 kervancı
 Kara Göne oğlu Kara Budağı sorar olsam sağ mı
 kervancı

Ak sakallı babamı
 Ak bürçekli anamı sorar olsam sağ mı kervancı
 Göz açıp da gördüğüm
 Gönül ile sevdiğim
 Pay Piçen kızı Banı Çiçek eyde mi kervancı
 Yoksa kimseye vardı mı kervancı
 Söyle bana
 Kara başım kurban olsun kervancı sana

dedi. Bezirgânlar der:

Sağ mısın esen misin canım Bamsı
 On altı yılın hasreti hanım Bamsı
 Kudretli Oğuz içinde
 Kazan Beyi sorar olsan sağdır Bamsı
 Kıyan Selçük oğlu Deli Dundarı sorar olsan sağdır
 Bamsı
 Kara Göne oğlu Budağı sorar olsan sağdır Bamsı
 O beyler ak çıkardı kara giydi senin için Bamsı
 Ak sakallı babamı
 Ak bürçekli anamı sorar olsan sağdır Bamsı

Ak çıkarıp kara giydiler senin için Bamsı
 Yedi kız kardeşini yedi yol ayrımında ağlar gördüm
 Bamsı
 Güz elması gibi al yanaklarını yırtar gördüm Bamsı
 Vardı gelmez kardeş diye feryad eder gördüm Bamsı
 Göz açıp da gördüğün
 Gönül verip sevdiğin
 Pay Piçen kızı Banı Çiçek
 Küçük düğününü yaptı büyük düğününe mühlet koydu
 Yalancı oğlu Yaltacığa varır gördüm
 Han Beyrek
 Parasarın Bayburt Hisarından uçmağa bak
 Ap alaca gerdeğine gelmeğe bak
 Gelmez olsan
 Pay Piçen kızı Banı Çiçeği aldurdun belli bil

dedi. Beyrek kalktı, ağlaya ağlaya kırk yiğidin yanına geldi. Kaba sarığı kaldırdı yere çaldı, der: Hey benim kırk arkadaşım, biliyor musunuz neler oldu? Yalancı oğlu Yaltacuk benim ölüm haberini iletmış, penceresi altın otağına babamın figan girmiş, kaza benzer kızı gelini ak çıkarmış kara giymiş, göz açıp da gördüğüm, gönül verip sevdiğim Banı Çiçek Yalancı oğlu Yaltacığa varır olmuş. Böyle diyince kırk yiğidi kaba sarıklarını kaldırdılar yere çaldılar, böğüre böğüre ağlaştılar, feryat figan kıldılar.

Meğer kâfir beynin bir bekâr kızı var idi.

Her gün Beyreği görmeğe gelirdi. O gün yine görmeğe geldi. Baktı gördü Beyrek müteessir olmuş. Kız der: Niçin müteessirsin hanım yiğit? Geldikçe seni şen görürdüm, gülerdin oynardın, şimdi noldun dedi. Beyrek der: Nasıl müteessir olmayayım? On altı yıldır ki babanın esiriyim, babaya anaya, akrabaya kardeşe hasretim ve hem bir kara gözlü yavuklum var idi, Yalancı oğlu Yaltacuk derler bir kişi var idi, varmış yalan söylemiş, beni öldü demiş, ona varır olmuş dedi. Böyle söyleyince kız - Beyreğe âşık olmuştu- der: Eğer seni hisardan aşağı urgan ile sallandıracak olursam, babana anana sağlık ile varacak olursan beni burada gelip helallığa alır mısın dedi. Beyrek and içti: Kılıcıma doğranayım, okuma saplanayım, yer gibi kertileyim, toprak gibi savrulayım, sağlık ile varacak olursam Oğuza, gelip seni helallığa almazsam dedi.

Kız da urgan getirip Beyreği hisardan aşağı sallandırdı. Beyrek aşağı baktı kendisini yer yüzünde gördü. Allaha şükreyledi, yola düştü. Giderek kâfirin at sürüsüne geldi. Bir at bulursam tutayım bineyim dedi. Baktı gördü kendisinin deniz tayı boz aygırı burada otlayıp duruyor. Boz aygır da Beyreği görüp tanıdı,

iki ayağının üzerine kalktı kişnedi. Beyrek de bunu övmüş, görelim hanım nasıl övmüş:

Der:

*Açık açık meydana benzer senin alıncığın
İki gece ışık saçan taş benzer senin gözceğizin
İbrişime benzer senin yeleciğin
İki çift kardeşe benzer senin kulacığın
Eri muradına yetiştirir senin arkacığın
At demem sana kardeş derim kardeşimden daha iyi
Başıma iş geldi arkadaş derim arkadaşımın daha iyi*

dedi. At başını yukarı tuttu, bir kulağını kaldırdı Beyreğe karşı geldi. Beyrek atın göğsünü kucakladı, iki gözünü öptü. Sıçradı bindi, hisarın kapısına geldi. Otuz dokuz arkadaşını emanet etti, görelim hanım nasıl emanet etti:

Beyrek der:

*Bre pis dinli kâfir
Benim ağzıma söğüp duruyordun tahammül edemedim
Kara domuz etinden yahni yedirdin tahammül edemedim
Tanrı bana yol verdi gider oldum bre kâfir
Otuz dokuz yiğidimin emaneti¹ bre kâfir
Birini eksik bulsam yerine on öldüreyim
Onunu eksik bulsam yerine yüzünü öldüreyim
bre kâfir*

Otuz dokuz yiğidimin emaneti bre kâfir

¹ emanet edildiği

dedi, sonra tuttu yürüyü verdi. Kırk kişi kâfirler atlandılar, ardına düştüler. Kovalayıp gittiler, yetişemediler döndüler.

Beyrek Oğuza geldi. Baktı gördü bir ozan gidiyor. Der: Bre ozan nereye gidiyorsun? Ozan der: Bey yiğit düğüne gidiyorum. Beyrek der: Düğün kimin? Yalancı oğlu Yaltacığın dedi. Bre kimin nesini alıyor dedi. Ozan der: Han Beyreğin adaklısını alıyor dedi. Beyrek der: Bre ozan kopuzunu bana ver atımı sana vereyim, sakla, geleyim değerini getireyim alayım dedi. Ozan der: Avazım kısılmadan, sesim kalınlaşmadan bir attır elime geçti, götürüyim sakla yayım dedi. Ozan kopuzu Beyreğe verdi.

Beyrek kopuzu aldı, babasının yurduna yakın geldi. Baktı gördü ki bir kaç çobanlar yolun kenarını almışlar ağlıyorlar, hem durmayıp taş yığıyorlar. Beyrek der: Bre çobanlar, bir kişi yolda taş bulsa yabana atar, siz bu yolda bu taşı niçin yığıyorsunuz? Çobanlar der: Bre sen seni bilirsin, bizim halimizden haberin yok dediler. Bre ne haliniz vardır? Çobanlar der: Beyimizin bir oğlu var idi, on altı yıldır ki ölüsü dirisi haberini kimse bilmez, Yalancı oğlu Yaltacuk derler, ölüsü haberini getirdi, adaklısını ona verir oldular,

gelir burdan geçer, vuralım onu, ona varmasın, eşine dengine varsın dediler. Beyrek der: Bre yüzünüz ak olsun, ağanızın ekmeği size helâl olsun dedi.

Oradan babasının yurduna geldi. Meğer evlerinin önünde bir büyük ağaç var idi. Dibinde bir güzel pınar var idi. Beyrek baktı gördü kim küçük kız kardeşi pınardan su almağa geliyor, kardeş Beyrek diye ağlıyor feryat ediyor, toyun düğünün kara oldu diye ağlıyor. Beyreğe müthiş ayrılık acısı çöktü, dayanamadı, boncuk boncuk gözünün yaşı akıp gitti. Çağırarak burada söyler, görelim hanım ne söyler:

Beyrek der:

*Bre kız ne ağlıyorsun ne bağırılıyorsun ağabey diye
Yandı bağırm yakıldı içim
Senin ağabeyin yok mu olmuştur
Yüreğine kaynar yağlar mı dökülmüştür
Kara bağırm mı sarsılmıştır
Ağabey diye ne ağlıyorsun ne bağırılıyorsun
Yandı bağırm yakıldı içim
Karşı yatan kara dağı sora olsam yaylak kimin
Soğuk soğuk sularını sorar olsam içme kimin
Tavla tavla koç atları sorar olsam binek kimin
Katar katar develeri sorar olsam yük taşıyıcı kimin
Ağıllarda akça koyunu sorar olsam şölen kimin
Karalı mavili otağı sorar olsam gölge kimin*

Ağız dilden kız kişi haber bana
Kara başım kurban olsun bugün sana

dedi Kız der:

Çalma ozan söyleme ozan
Yaslı ben kızın nesine gerek
Karşı yatan kara dağı sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin yaylası idi
Ağabeyim Beyrek gideli yaylayanım yok
Soğuk soğuk sularını sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin içmesi idi
Ağabeyim Beyrek gideli içenim yok
Tavla tavla koç atları sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin bineği idi
Ağabeyim Beyrek gideli binenim yok
Katar katar develeri sorar olsan
Ağabeyim Beyreğin yük taşıyıcısı idi
Ağabeyim Beyrek gideli yükleyenim yok
Ağıllarda akça koyunu sorar olsan
Ağabeyim Beyrek gideli şölenim yok
Karalı mavili otağı sorar olsan
Ağabeyim Beyreğindir
Ağabeyim Beyrek gideli göçenim yok

Yine kız der:

Bre ozan
Karşı yatan kara dağdan geldiğinde geçtiğinde
Beyrek adlı bir yiğide rastlamadın mı
Taşkın taşkın suları aşıp geldiğinde geçtiğinde
Beyrek adlı bir yiğide rastlamadın mı
Ağır adlı şehirlerden geldiğinde geçtiğinde

Beyrek adlı bir yiğide rastlamadın mı
Bre ozan gördün ise söyle bana
Kara başım kurban olsun ozan sana

dedi. Kız gene der:

Karşı yatan kara dağım yıkılmıştır
Ozan senin haberin yok
Gölgeli koca ağacım kesilmiştir
Ozan senin haberin yok
Dünyalıkta bir kardeşim alınmıştır
Ozan senin haberin yok
Çalma ozan söyleme ozan
Yaslı ben kızın nesine gerek ozan
Önünde düğün var düğüne varıp öt

dedi. Beyrek bundan geçti, büyük kız kardeşlerinin yanına geldi. Baktı gördü kız kardeşleri karalı mavili oturuyorlar. Çağırıp Beyrek söyler, görelim hanım ne söyler:

Der:

Sabah sabah yerinden kalkan kızlar
Ak otağı bırakıp kara otağa giren kızlar
Ak çıkarıp kara giyen kızlar
Bağır gibi katılaştan yoğurttan ne var
Kara saç altında kül ekmeğinden ne var
Deri yaygıda ekmekten ne var
Uç gündür yoldan geldim doyurun beni
Uç güne varmasın Allah sevindirsin sizi

dedi. Kızlar vardılar yemek getirdiler, Beyreğin karnını doyurdular. Beyrek der: Ağabe-

Yinizin başı ve gözü sadakası eski kaftanınız var ise giyeyim düğüne varayım, düğünde elime kaftan verirler, tekrar kaftanınızı geri vereyim dedi. Vardılar, Beyreğin kaftanı var imiş, buna verdiler. Aldı giydi, boyu boyuna, beli beline, kolu koluna yakıştı. Büyük kız kardeşi bunu Beyreğe benzetti, kara süzme gözleri kan yaş doldu. Söylemiş, görelim hanım ne söylemiş:

*Kara süzme gözerin fersizleşmeseydi
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Yüzünü kara saç örtmeseydi
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Sağlam sağlam bileklerin solmasaydı
Ağabeyim Beyrek diyeydim ozan sana
Sallana sallana yürüyüşünden
Aslan gibi duruşundan
Arkaya dönüp bakışından
Ağabeyim Beyreğe benzetiyorum ozan seni
Sevindirdin yerindirme ¹ ozan beni*

dedi. Kız bir daha söylemiş:

Der:

*Çalma ozan söyleme ozan
Ağabeyim Beyrek gideli bize ozan geldiği yok
Üstümüzden kaftanımızı aldığı yok
Başımızdan örtümüzü aldığı yok
Boynuzu burma koçlarımızı aldığı yok*

¹ mahzun etme

dedi. Beyrek der: Gördün mü, kızlar bu kaftan ile beni tanıdılar, kudretli Oğuz beyleri de tanırlar dedi. Göreyim Oğuzda benim dostum düşmanım kimdir dedi, kaftanı sıyırdı, kaldırdı kızların üstüne atı verdi. Ne siz kalın, ne Beyrek kalsın, bir eski kaftan verdiniz, benim başımı beynimi aldınız diyip vardı bir eski deve çuvalı buldu, deldi boynuna geçirdi, kendisini deliliğe verdi. Sürdü düğüne geldi.

Gördü düğünde güveyi ok atıyor. Kara Göne oğlu Budak, Kazan Bey oğlu Uruz, beyler başı Yigenek, Gaflet Koca oğlu Şer Şemseddin, kızın kardeşi Deli Karçar beraber ok atıyorlardı. Ne zaman ki Budak atsa Beyrek elin var olsun diyordu, Uruz atsa elin var olsun diyordu, Yigenek atsa elin var olsun diyordu, Şer Şemseddin atsa elin var olsun diyordu, güveyi atsa elin kurusun, parmakların çürüsün, hay domuz oğlu domuz diyordu, güveyilere kurban ol diyordu. Yalancı oğlu Yaltacığın hiddeti tuttu, der: Bre kavat oğlu deli kavat, sana düşer mi bana bu gibi söz söylemek? Gel bre kavat benim yayımı çek, yoksa şimdi boynunu vururum dedi. Böyle diyince Beyrek yayı aldı çekti, kabzasından yay iki parça oldu. Kaldırdı önüne bıraktı, çıplak yerde çayır

kuşu vurmak için iyi dedi. Yalancı oğlu Yaltacuk yay ufandığına çok kızdı, der: Bre Beyreğin yayı vardır, getirin dedi. Vardılar getirdiler. Beyrek yayı gördüğünde yoldaşlarını andı ağladı, der:

*Tul Tulara girdiğim Tulararı
Duharlıyı bıraktığım düşman yurdu
Elimde kıl okluklum aygır malı
Aygır verip aldığım ak kırıli sert yayım
Boğa verip aldığım boğma¹ kırılim
Sıkıntılı yerde koydum geldim
Otuz dokuz arkadaşım iki kervancım*

dedi. Sonra Beyrek der: Beyler sizin aşkınıza çekeyim yayı, atayım oku dedi. Meğer güveyinin yüzüğüne nişan alıyorlardı. Beyrek ok ile yüzüğü vurdu paraladı. Oğuz beyleri bunu görünce el ele çaldılar gülüştüler.

Kazan Bey bakıp temaşa ediyordu. Adam gönderdi Beyreği çağırdı. Deli ozan geldi, baş indirdi, bağır bastı, selâm verdi. Beyrek der:

*Sabah erken sapa yerde dikilince ak otağlı
Atlas ile yapılınca mavi gölgelikli
Tavla tavla çekilince yiğit atlı
Çağırıp yardım isteyince bol çavuşlu²*

¹ boğumlu

² bekçili, hizmetkârli, çavuşlu

*Çalkandığında yağ dökülen bol nimetli
Darda kalmış yiğidin arkası
Zavallının biçarenin ümidi
Bayındır Hanın güveyisi
Yırtıcı kuşun yavrusu
Türkistanın direği
Amıt suyunun aslanı
Karacüğün kaplanı
Yağız al atın sahibi
Han Uruzun babası
Hanım Kazan
Ünümü anla sözümü dinle
Sabah sabah kalkmışsın
Ak ormana girmişsin
Ak kavağın budağından sallayarak geçmişsin
Can yaycığını eğmişsin
Okcağızını kurmuşsun
Adını gelin odası koymuşsun
Sağda oturan sağ beyler
Sol kolda oturan sol beyler
Eşikteki inançlılar
Dipte oturan has beyler
Kutlu olsun devletiniz*

dedi. Böyle söyleyince Kazan Bey der: Bre deli ozan benden ne dilersin, çadırılı otağ mı dilersin, kul hizmetçi mi dilersin, altın akçe mi dilersin, vereyim dedi. Beyrek der: Sultanım beni bıraksan da şölen yemeğinin yanına varsam, karnım açtır, doyursam dedi. Kazan der: Deli ozan devletini tepti, beyler